

Wrocław University of Technology

WYKŁAD 5

Materiały węglowe

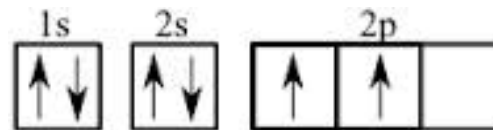
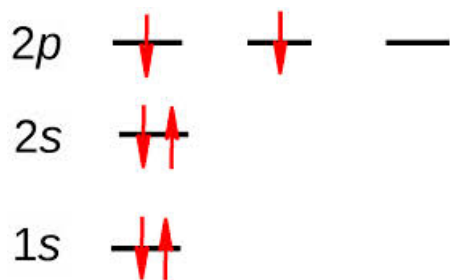
Marek Jasiorski

${}^6\text{C}$
Carboneum

Węgiel

Konfiguracja elektronowa: $1s^2 2s^2 2p^2$

${}^6\text{C}$
Carboneum

Węgiel

Co to jest węgiel i jaki jest?

${}^6\text{C}$
Carboneum

Węgiel

Diament

Fulereny

Grafit

Grafen

Nanorurki węglowe

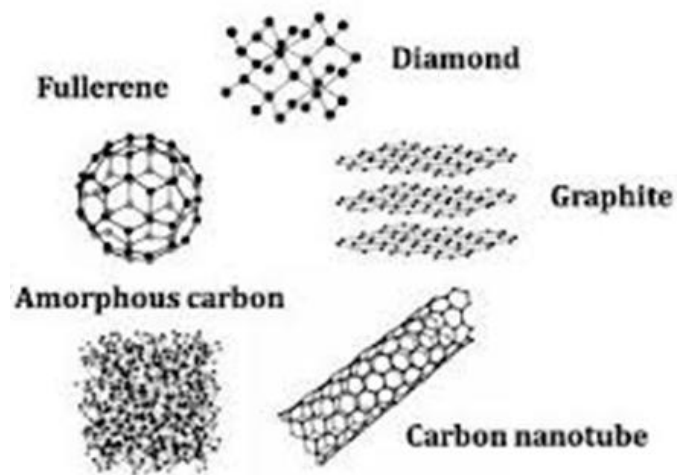
Sadza

Antracyt

Węgiel kamienny/brunatny

Węgiel drzewny

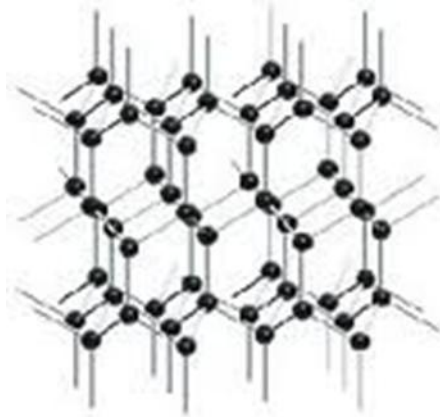
Problem językowy i merytoryczny:
po polsku: węgiel (kopalny i pierwiastkowy)
po angielsku: coal (kopalny) carbon (pierwiastkowy)

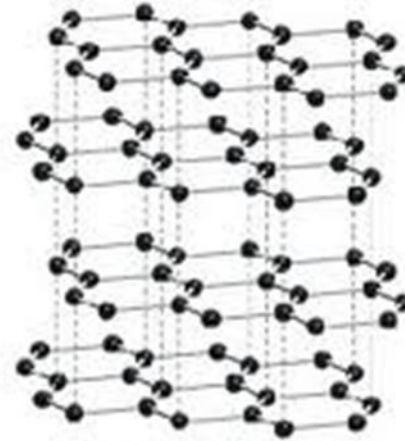

${}^6\text{C}$
Carboneum

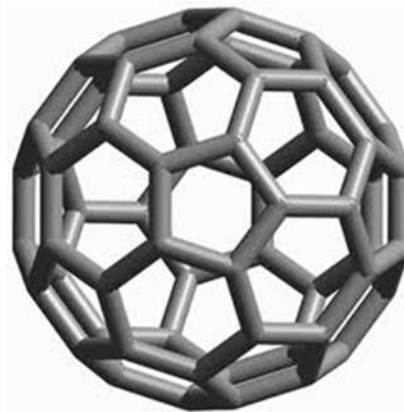
Węgiel - struktury

struktura diamentu

struktura grafitu

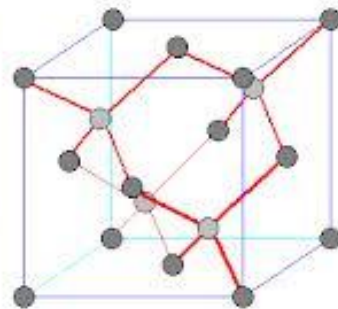
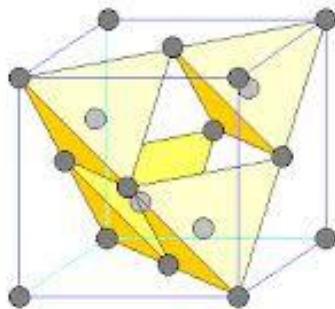

${}^6\text{C}$
Carboneum

Węgiel - diament

Bardzo duża przewodność cieplna diamentu daje możliwość zastosowania tego materiału do odprowadzania ciepła w układach elektronicznych.

Obecnie pracuje się nad urządzeniami elektronicznymi opartymi na syntetycznych diamentach.

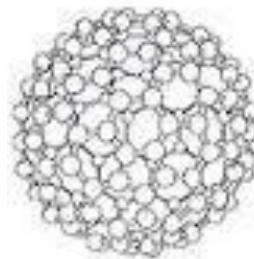
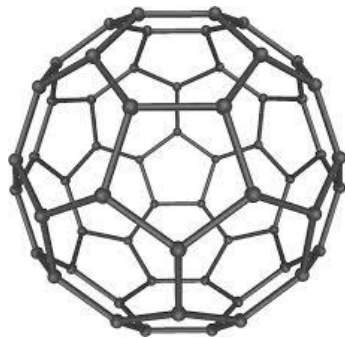

${}^6\text{C}$
Carboneum

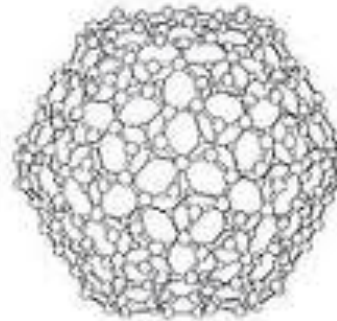
Fulereny - synteza

Sir Harold Walter Kroto, rok 1985

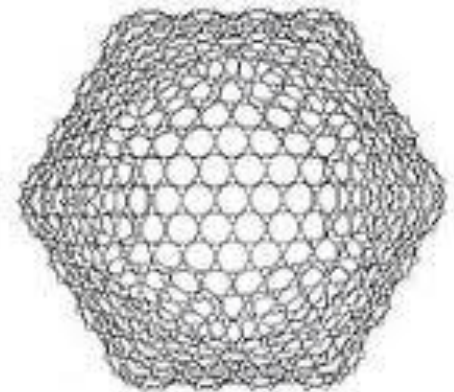
Fulereny zostały odkryte w 1985 roku podczas odparowywania grafitu w gazie szlachetnym pod niskim ciśnieniem.

C_{140}

C_{260}

C_{960}

Fulereny są produkowane przy użyciu łuku elektrycznego (niewielkie ilości, brak selektywności tworzenia struktur, problemy z oczyszczaniem) lub osadzania z fazy gazowej np. odparowując grafit w atmosferze helu za pomocą wiązki światła laserowego.

Oczyszczanie fulerenów polega na ekstrakcji ich z sadzy przy użyciu rozpuszczalników organicznych takich jak benzen czy toluen (barwa)

${}^6\text{C}$
Carboneum

Węgiel – fulereny/fuleryt

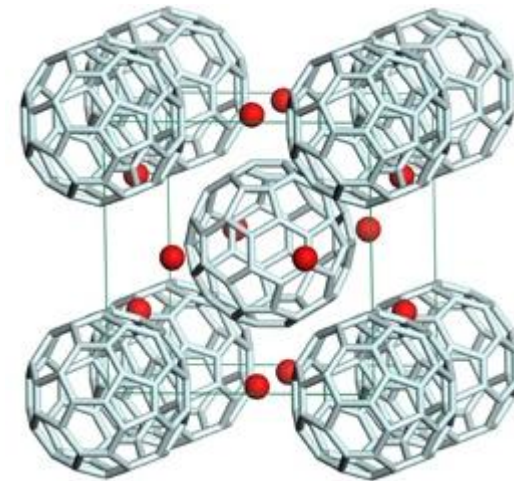
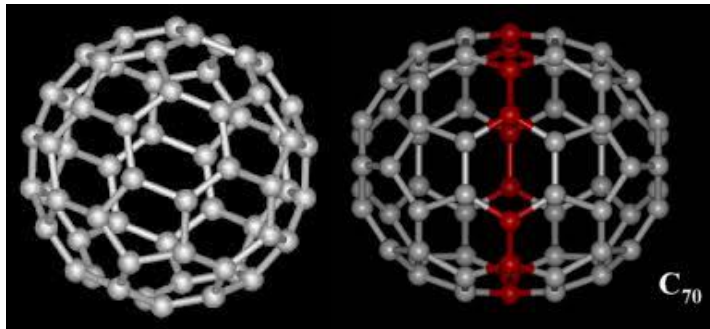
która forma tak naprawdę jest odmianą alotropową?

Najbardziej typowy jest fuleren C_{60} , (obok C_{70}). Ma strukturę klatkową zbudowaną z 12 pierścieni pentagonalnych i 20 pierścieni heksagonalnych. Ilość pierścieni heksagonalnych zgodna jest z twierdzeniem Eulera o izolacji pięciokątów i sprzężonych z nimi sześciokątów dla struktur zamkniętych:

$$m = (n - 20)/2, \text{ gdzie:}$$

m - ilość sześciokątów,

n - ilość równocennych atomów węgla

Cząsteczki tworzące kryształ są pustymi wewnątrz, symetrycznymi wielościanami składającymi się z kilkudziesięciu do kilkuset atomów węgla. Najbardziej trwałe fullereny to: C_{32} , C_{44} , C_{50} , C_{58} , C_{60} , C_{70} , C_{240} , C_{540} , C_{960} .

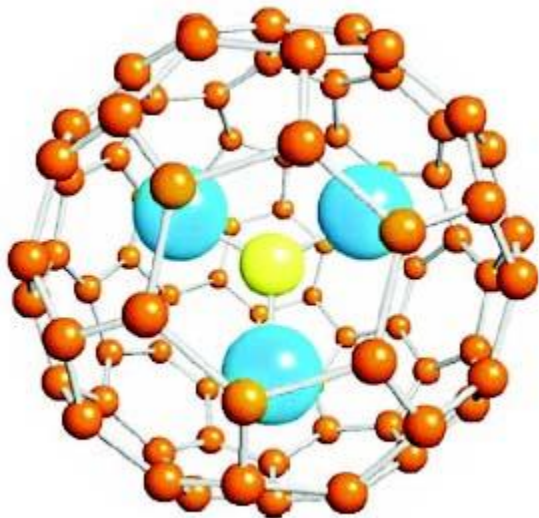

${}^6\text{C}$
Carboneum

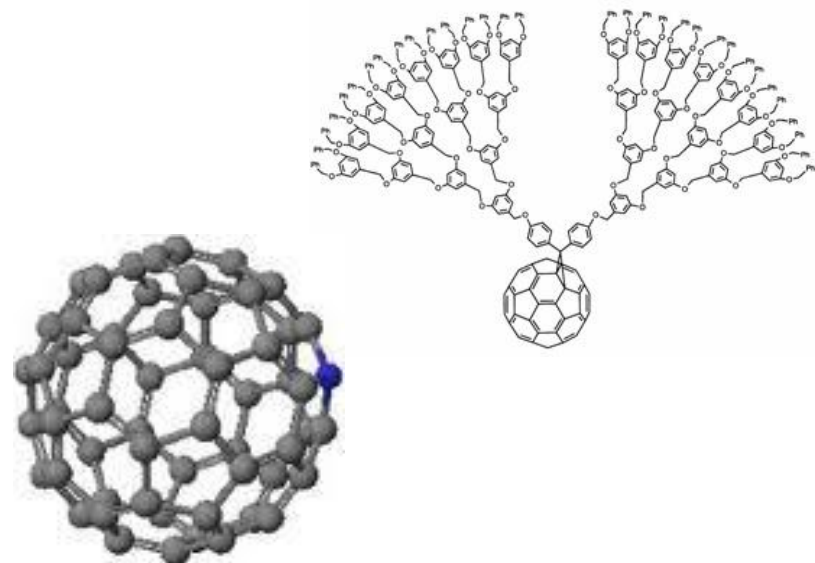
Fulereny - modyfikacje

Chemia fulerenów

endohedralna
metalofulereny

egzohedralna

⁶C
Carboneum

fulereny – wybrane właściwości

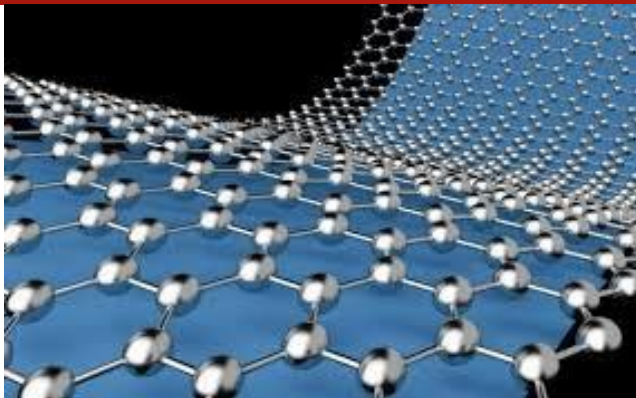
Fulereny są bardzo dobrymi antyoksydantami, które reagują z rodnikami – mogą być stosowane w medycynie (śmierć komórek w wyniku procesu utleniania), kosmetologii (kremy, żele), przemysł spożywczy (zapobieganie procesom psucia się żywności), rozkład tworzyw sztucznych czy zapobieganie korozji metali.

Fulereny znane są jako „gąbki rodnikowe” - cząsteczka fulerenu potrafi zneutralizować duże ilości wolnych rodników.

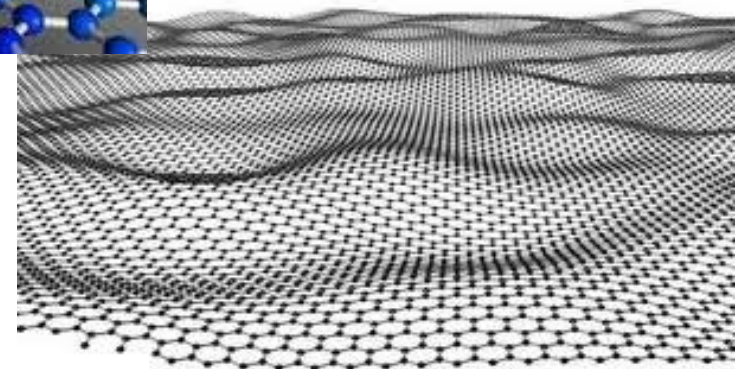
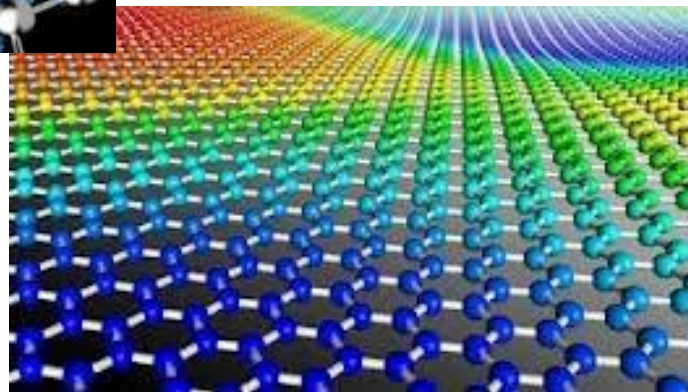

Grafen

czy te grafiki są na pewno prawdziwe i mają

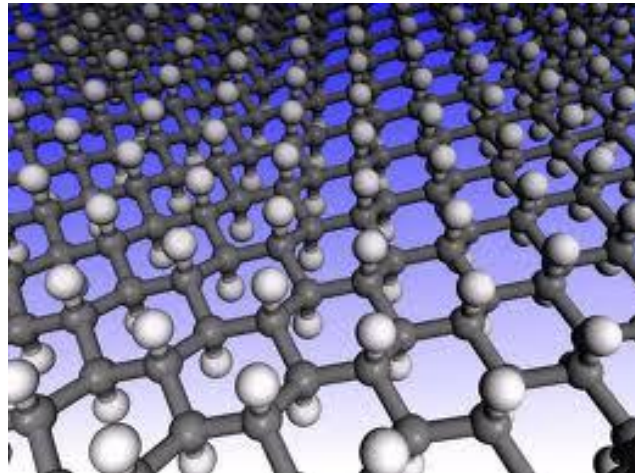
Monowarstwa atomowa
100 razy twardszy od stali
30 razy szybciej przewodzi prąd niż krzem (mikroprocesory)
Węglowodór ??

Grafen/grafan

Nowy materiał – **grafan**, będący modyfikacją grafenu powstał w wyniku jego połączenia z wodorem.

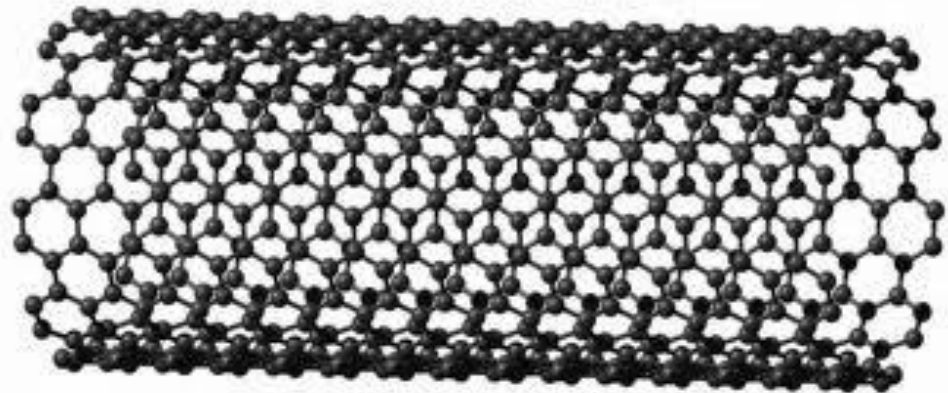
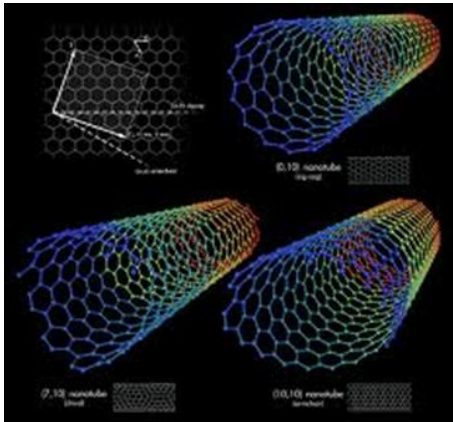
Nowy materiał (grafan), w przeciwieństwie do dobrego przewodnika, jakim jest grafen, stał się izolatorem. Oprócz efektu w postaci nowego materiału odkrycie grafanu dowiodło, że grafen można modyfikować chemicznie na różne sposoby.

${}^6\text{C}$
Carboneum

Nanorurki węglowe (1991)

charakteryzują się wyjątkowymi właściwościami chemicznymi – wysoka odporność mechaniczna - duża sztywność i wytrzymałość.

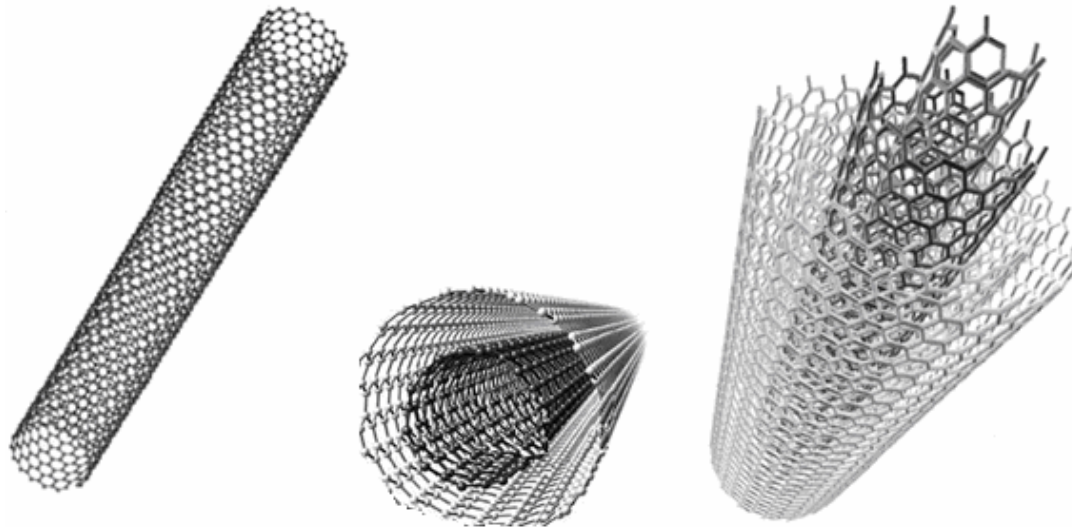
Właściwości elektryczne nanorurek zależą od ich średnicy, domieszek i stopnia skręcenia (półprzewodnik lub przewodnik). Nanorurki charakteryzuje bardzo dobra przewodność cieplna. Z punktu widzenia zastosowania nanorurek w elektronice kluczowa okazuje się jednak zdolność do przewodzenia prądów o bardzo dużych gęstościach, znacznie przekraczających możliwości innych przewodników.

Nanorurki węglowe

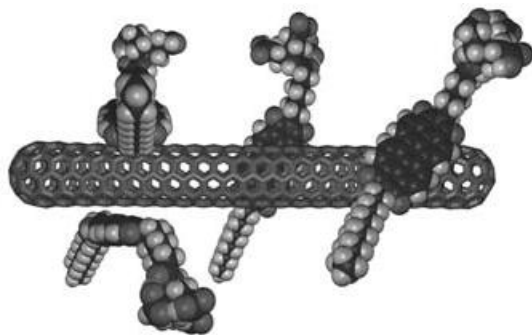
Wytrzymałość nanorurek węglowych na rozciąganie jest 50 – 100 razy większa niż dla stali, jednocześnie masa nanorurek jest sześciokrotnie mniejsza.

Podczas rozciągania długość nanorurki może powiększyć się do 40 % bez naruszenia jej konstrukcji! Charakteryzują się dużą elastycznością i sprężystością co umożliwia ich zginanie, skręcanie czy ściskanie.

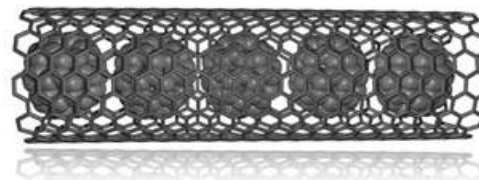

Nanorurki węglowe

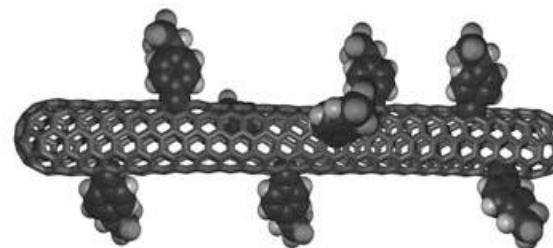
a) Funkcjonalizacja niekowalencyjna

b) Funkcjonalizacja endohedralna

c) Funkcjonalizacja defektów

d) Funkcjonalizacja ścian bocznych

Nanorurki – wybrane zastosowania

**Należy pamiętać, że nanorurka to tylko kształt i wymiar a nie materiał!!
Mogą być węglowe, ceramiczne, polimerowe lub węglowe**

- Znakomite właściwości sorpcyjne (wychwytywanie różnych związków występujących w śladowych ilościach w fazie ciekłej i gazowej - czujniki (sensory) gazów i śladowych ilości zanieczyszczeń,
- Nośniki katalizatorów (przemysł chemiczny) i elektrokatalizatorów (ogniwa paliwowe, samoczyszczące się powierzchnie), fotoogniwa (ogniwa słoneczne),
- Membrany filtracyjne (ochrona środowiska),
- Materiały elektrodowe (baterie litowe),
- Wypełniacze materiałów kompozytowych.